

Рішення разової спеціалізованої вченої ради про присудження ступеня доктора філософії

Разова спеціалізована вчена рада Дніпровського національного університету імені Олеся Гончара Міністерства освіти і науки України прийняла рішення про присудження ступеня доктора філософії з галузі знань 05 Соціальні та поведінкові науки на підставі прилюдного захисту дисертації «Політичний перфоманс як чинник антикризової трансформації сучасної політичної комунікації» зі спеціальності 052 Політологія 07 березня 2024 року.

Іванова-Биканова Вікторія Євгенівна, 1972 року народження, громадянка України, освіта вища: закінчила 1994 року Московський державний університет культури і мистецтв за спеціальністю «Диригування».

Навчалася в аспірантурі Дніпровського національного університету імені Олеся Гончара з 2020 року дотепер.

Дисертацію виконано у Дніпровському національному університеті імені Олеся Гончара Міністерства освіти і науки України.

Науковий керівник – Ставченко Сергій Вікторович, доктор політичних наук, професор, професор кафедри політології, соціології та публічного управління Дніпровського національного університету імені Олеся Гончара.

Здобувачка має 9 наукових публікацій за темою дисертації, зокрема, 5 статей у наукових фахових виданнях України.

1. Іванова-Биканова В.Є. Міждисциплінарний підхід до аналізу політичного перформансу: перспектива мотивації політичних акторів. Регіональні студії. 2020. #23. 24-27. <https://doi.org/10.32782/2663-6170/2020.23.4>

2. Іванова-Биканова В.Є. Політичний перформанс: теоретичні засади інтерпретації в сучасних політичних науках. Науковий Журнал «Політикус». Випуск 6. 2020. 29-33. <https://doi.org/10.24195/2414-9616.2020-6.5>

3. Іванова-Биканова В.Є. Політичний перформанс як чинник антикризового політичного менеджменту. Науковий Журнал «Політикус». Випуск 5. 2021. 34-38. <https://doi.org/10.24195/2414-9616.2021-5.6>

4. Іванова-Биканова В.Є. Політичний перформанс у контексті репрезентації політичних альтернатив. Epistemological studies in philosophy, social and political sciences. 2021. 4 (2). 47-53. <https://doi.org/10.15421/342121>

5. Іванова-Биканова В.Є. (2023). Антикризова стратегія політичної комунікації: український політико-перформансний вимір. Філософія та політологія в контексті сучасної культури. 15(1). 49-57. <https://doi.org/10.15421/352307>.

У дискусії взяли участь голова і члени разової спеціалізованої вченої ради та присутні на захисті фахівці:

Третяк Олексій Анатолійович, голова разової ради, доктор політичних наук, професор, виконувач обов'язків завідувача кафедри політології, соціології та публічного управління. Дніпровського національного університету імені Олеся Гончара. Зауважень немає.

Хома Наталія Михайлівна, опонент разової ради, доктор політичних наук, професор, професор кафедри політології та міжнародних відносин

Національного університету «Львівська політехніка». Відзначаючи в цілому високий науковий рівень виконаної роботи, водночас варто зупинитися на окремих положеннях і висновках Вікторії Іванової-Биканової, які мають дискусійний характер або потребують додаткового обґрунтування.

По-перше, дисертації варто було б приділити увагу з'ясуванню концептуального значення, ознак та розбіжностей між процесами «політичної театралізації» та «політизації театру», які зрештою і породжують саме поняття політичного перфомансу та його прикладні прояви в кризових умовах. Зважаючи на наявність елемента театралізованості в самому понятті політичного перфомансу (яке наведене авторкою в пункті новизни), саме на основі концептуального обговорення та дефініцій можна було б перейти до антикризового характеру перфомансної політичної дії.

По-друге, дисертація б значно виграла, якби авторка представила ретроспективний порівняльний контекст вітчизняних та зарубіжних політичних перфомансів. Ритуалізація влади та представлення символічного значення інститутів врядування та конкретних особистостей за різних історичних періодів містять в собі елементи політико-перфомансної дії. Відповідно їх розгляд значно збагатив би аргументативний потенціал дисертації.

По-третє, комплексний характер дослідження набув би більш чіткого виразу, якби дисертантка звернулася до вивчення політико-перформансної дії в умовах російсько-української війни. Представлення сучасних реалій політико-комунікаційної боротьби української держави та суспільства з країною-агресором могло б додати та обґрунтувати антикризове значення політико-перфомансної діяльності.

По-четверте, дисертація була б більш обґрунтованою з емпіричної точки зору, якби дисертантка звернула більшу увагу на прояви політико-перфомансного мистецтва та акціонізму в сучасних соціальних мережах та Інтернет-платформах («Tik Tok», «Facebook», «You tube» тощо). Також значний матеріал для політологічного дослідження становлять перспективи застосування штучного інтелекту для продукування політико-перфомансних образів для завдань конкурентної політичної комунікації. Думка авторки з цього приводу заслуговує на увагу.

Викладені зауваження не ставлять під сумнів отримані фундаментальні, ґрунтовні наукові результати та не впливають на загальну позитивну оцінку дисертації Іванової-Биканової В. Є. Відзначені недоліки та дискусійні положення не стосуються актуальності роботи, наукової новизни, достовірності та практичної цінності отриманих результатів дисертаційного дослідження. Разом з тим, висловлені зауваження носять виключно рекомендаційний характер, оскільки окреслюють перспективні напрями подальших наукових розробок досліджуваної теми.

Рудік Олександр Миколайович, опонент разової ради, кандидат політичних наук, доцент, доцент кафедри історії та політичної теорії Національного технічного університету «Дніпровська політехніка». Дисертаційне дослідження В. Іванової-Биканової здійснено на належному високому науково-теоретичному рівні. Разом з тим, деякі положення дисертації

є дискусійними, що у свою чергу пов'язано з означенням дисертантом власної позиції з цих питань. Тому варто зробити певні зауваження та рекомендації для подальшого дослідного доповнення проблематики, порушеної в дисертації.

По-перше, дисертантка у своєму дослідженні не згадує роботи таких відомих теоретиків сучасної соціально-політичної комунікації, як Сюзан Лейсі та Люсі Ліппард. Вони виклали положення, які демонструють взаємодію контексту культурної критики та засобів політичного самовиразу на індивідуальному рівні. Також доречним у рамках обраної тематики було б звернення до праць Девіда Свенсона та Дена Німмо, які виклали ключові засади нової парадигми політичної комунікації. Їх концепції заклали основу системного розуміння політико-комунікаційної діяльності демократичного суспільства, в тому числі і в умовах політичних криз.

По-друге, авторка не наводить власного визначення поняття політичної кризи, хоча воно є ключовим для реалізації антикризових засобів, в тому числі й перформансних. Важливо зауважити, що дифініювання певних політичних явищ або процесів є результатом узагальнення певних емпіричних фактів. Відповідно, бажано було почути думку дисертантки стосовно конкретних кейсів політичної кризовості та їх розв'язання на основі застосування політичних перфомансів.

По-третє, дослідниці було б доцільно звернутися до аналізу провідних світових PR-агентств, а також політичних консультантів держав сучасного світу в контексті антикризовий політичний комунікації. Також доцільно було б провести демаркацію між корпоративною антикризовою комунікацією та антикризовими комунікаційними діями в умовах політичних кампаній.

По-четверте, дисертація набула б значної актуальності, якби авторка запропонувала конкретні рекомендації для використання матеріалу дисертації в умовах антикризових політичних комунікацій під час російсько-української війни, яка триває з 2014 року.

Слід акцентувати, що позначені зауваження та дискусійні положення змісту дисертації не ставлять під сумнів теоретичну та практичну цінність дисертаційної роботи, тим більш належну високу оцінку рівня її виконання.

Кривошеїн Віталій Володимирович, рецензент разової ради, доктор політичних наук, професор, професор, виконувач обов'язків декана факультету суспільних наук і міжнародних відносин Дніпровського національного університету імені Олеся Гончара. Позитивно оцінюючи проведену наукову роботу, необхідно зазначити, що дисертаційне дослідження Іванової-Биканової Вікторії Євгенівни характеризується певними недостатньо обґрунтованими та спірними положеннями, що здебільшого носять дискусійний характер і можуть бути враховані автором у подальших дослідженнях за напрямком даної тематики.

1. Дисертація набула б більш завершеного характеру, якби авторка розкрила визначальні принципів теоретико-методологічні засади політичного перфомансу в умовах сучасного постмодерну. Політико-філософські засади постмодерну акцентують увагу на необхідності нестандартних підходів для трансляції політичного тексту.

2. Заявлений в дисертації методологічний підхід, який вимагає системологічного сприйняття політико-комунікаційної діяльності, потребував би більш аргументованого вигляду. Бажаним було б, якби авторка окреслила ключові аудиторії, які виступають адресатами політико-перформансних повідомлень. На наш погляд, обґрунтованою є теза, що політичні перформанси застосовується для досягнення груп, які не можуть бути опрацьовані іншими засобами політичної комунікації (зовнішньої та контекстною рекламою, стандартними відео повідомленнями, публічними виступами та зустрічами тощо). Отже, необхідно було б вказати типові ситуації застосування політичного перформансу, що дало б змогу встановити найбільш ефективні способи використання його переконливого потенціалу.

3. В умовах сучасної України набуває актуальності протидія ворожим інформаційно-психологічним операціям. У зв'язку з цим доречним було б викласти у третьому розділі роботи типові підходи та ситуації, на основі яких можна розкривати приховані ворожі інформаційні диверсії, змінювати фокус уваги на користь проукраїнської антикризової інформаційної позиції.

Загалом висловлені зауваження не впливають на загальну позитивну оцінку дисертаційного дослідження.

Петров Павло Григорович, рецензент разової ради, кандидат політичних наук, доцент кафедри міжнародних відносин Дніпровського національного університету імені Олеся Гончара. Не заперечуючи важливості та оригінальності дисертації, зупинимося на певних дискусійних моментах, а також на тих важливих питаннях розгляду заявленої теми, що залишилися невисвітленими у ній.

1. Доречно було б згадати визначення політичного перформансу в рамках сучасних наукових доробків вітчизняних дослідників, зокрема, О. Демської, К. Голденштейн, Я. Косяка. Ці роботи розкривають проактивний зміст політичного перформансу та його символічне значення. Вони вказують на взаємозв'язок ідейно-теоретичного та прикладного рівня застосування політичного перформансу в рамках антикризових комунікацій.

2. В контексті концептуально-теоретичного обґрунтування роботи доречно було б звернутися до поняття «політичного хепенінгу», яке позначає цілеспрямовано створену подію. Відповідно порівняння цих понять дозволило виокремити політтехнологічний та політико-прикладний зміст політичного перформансу.

3. На прикладному рівні дослідження, який сконцентрований навколо антикризової трансформації політичної комунікації, досить релевантним було б з'ясування самоорганізованої та керованої природи політичного перформансу. Можливості самопрезентації громадян та груп, на яких наголошується в тексті дисертації, протиставляються антикризовим діям держави та правлячих політичних сил. Насправді було б оптимальним поєднання двох фокусів уваги до прикладного значення політичного перформансу.

4. Наближенню результатів дослідження до політичного контексту сучасної України сприяло б уточнення політичного перформансу як чиннику антикризової «реабілітації» громадської думки та подолання «втоми» від

військових дій, наявної в українському суспільстві. Розкриття цих аспектів є потужною перспективою для подальших наукових досліджень. Це також могло б сприяти розробці прикладних політико-комунікаційних проєктів в контексті інформаційної боротьби за українську державність і незалежність.

Але усі зазначені зауваження жодною мірою не знижують загальної позитивної оцінки представленого дисертаційного дослідження.

Тимченко Михайло Михайлович, кандидат політичних наук, доцент кафедри політології Дніпровського національного університету імені Олеся Гончара. Зауважень немає.

Результати відкритого (онлайн) голосування:

«За» – 5 членів ради,
«Проти» – немає,

На підставі результатів відкритого (онлайн) голосування разова спеціалізована вчена рада присуджує Івановій-Бикановій Вікторії Євгенівні ступінь доктора філософії з галузі знань 05 Соціальні та поведінкові науки зі спеціальності 052 Політологія.

Голова
спеціалізованої
ради

разової
вченої

(підпис)

Олексій
ТРЕТЯК